

DENTUMOGER II.

TANULMÁNYOK
A KORAI MAGYAR TÖRTÉNELEMRŐL

BTK Magyar Óstörténeti Kutatócsoport
Források és tanulmányok 7.

Sorozatszerkesztő
Sudár Balázs

BUDAPEST, 2022

BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport
Források és tanulmányok 7.

DENTUMOGER II.

TANULMÁNYOK
A KORAI MAGYAR TÖRTÉNELEMRŐL

Szerkesztette
Sudár Balázs

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatási Hálózat

BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT,
EÖTVÖS LORÁND KUTATÁSI HÁLÓZAT
BUDAPEST, 2022

A kötet megjelenését a BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport
és az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Titkársága támogatta

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatási Hálózat

© BTK, 2022
© Szerzők, 2022

ISBN 978-963-416-303-9
ISSN 2732-1657

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás,
a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát,
az egyes fejezeteket illetően is

Kiadja a Bölcsészettudományi Kutatóközpont,
Eötvös Loránd Kutatási Hálózat
Felelős kiadó: Balogh Balázs főigazgató
Nyomdai előkészítés:
BTK Történettudományi Intézet
Tudományos Információs Osztály
Vezető: Kovács Éva
Borító: Horváth Imre, Demeter Gitta
Tördelés: Demeter Gitta
Térképek: Nagy Béla
Nyomdai munka: Prime Rate Kft., Budapest
Felelős vezető: Dr. Tomcsányi Péter

Tartalom

DALLOS EDINA

Tengrizmus vagy sámánizmus? Az orhoni feliratok hitvilági elemei	7
A szövegek értelmezése	9
Birodalmi vallás vagy sámánisztikus világgép?	16
Összegzés	23

LATOSINSZKY CSABA

Térítés és egyházszervezés a korai horvát államban	29
Bizonytalan kezdetek	31
Biztosabb alapokon	35
Az egyházszervezet első nyomai	37
A spalatói zsinatok és a szláv liturgia kérdésköre	40
11. századi fejlemények	45
Konklúziók és kitekintés	47

KÁPOLNÁS OLIVÉR

Szimbólum és valóság. Egy birodalom felépítése két nézőpontból	61
--	----

HALMÁGYI MIKLÓS

A magyarság bibliai személytől való eredeztetése a középkori forrásokban	79
Góg és Magóg	80
Isten büntetése, az Úr ostora	82
Nimród vagy Magóg?	86
Miért származtatták Nimródot Jáfettól?	91
Nimród magassága	92
Egyiptomi Babel tornya	93
Kámíta eredeztetés	95
Evilat földje	97
Hágár és az agarenusok	98
Togarma	99
Damasek	99
Összegzés	99

BALOGH LÁSZLÓ

Megjegyzések a 9. századi Kárpát-medence etnikai és politikai viszonyaihoz	109
--	-----

B. SZABÓ JÁNOS – SUDÁR BALÁZS

Gyula népe. Madzsgarok a 10. századi muszlim földrajzi irodalomban	121
Bevezetés	121

Sarokpontok	122
Támpontok nélkül?	124
A leírások történeti háttere: a számánida expanzió	127
Kelet-Európa leírása Ibn Rusztánál	131
A madzsgarok határai	134
A madzsgarok országa és a „négy török” nép	139
Gyula népe	142

TŐSÉR MÁRTON

Egy nem tervezett honfoglalás nyitánya. Manzikert, 1071. augusztus 26.	151
A bizánci határvidék viszonyai a szeldzsukok megjelenésekor	151
A nomád szállásterületek jelentősége a törökök számára	152
Uralkodás lóháton: Alp Arszlán gázi	154
A bizánci passzivitás évtizede	156
A szembenálló erők	159
Út Manzikerthez	160
Csata Manzikertnél	165
A következmények	168

TŐSÉR MÁRTON

Építő Dávid és a szeldzsukok, avagy hogyan kezeljünk egy nomád népvándorlást? . .	173
A szeldzsukok és Grúzia a 11. században	174
A „törökverő”	178
A (nem is annyira) csodálatos győzelem	182
A Messiás kardja	188

WILHELM ÁKOS SÁNDOR – FLESCH MÁRTON

A soltszentimrei nyereg újabb rekonstrukciója. Észrevételek a honfoglalás kori nyergek szerkezetéhez	197
A fontosabb honfoglalás kori nyeregmaradványok áttekintése	198
A soltszentimrei nyeregmaradványok bemutatása	203
A soltszentimrei nyeregmaradványok újraértelmezése	205
A soltszentimrei nyereg keleti párhuzamai	210
A soltszentimrei nyereg gyakorlatban is használható rekonstrukciójának elkészítése. A készítés során nyert tapasztalatok és az ebből levonható következtetések	215
A nyeregrekonstrukció gyakorlati használatának tapasztalatai a nyereg lovon való illeszkedése szempontjából	219
A nyeregrekonstrukció gyakorlati használatának tapasztalatai a lovaglás szempontjából	222